

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

11. november 2015*

Eelotsusetaotlus — ELTL artiklid 107 ja 108 — Riigiabi — ELTL artikli 108 lõiget 3 rikkudes antud abi — Liikmesriigi kohtu otsus, milles tuvastatakse selle abi andmise lepingu kehtivus — Kohtuotsuse seadusjõud — Kooskõlaline tõlgendamine — Tõhususe põhimõte

Kohtuasjas C-505/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landgericht Münsteri (Münsteri maakohus, Saksamaa) 17. septembri 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. novembril 2014, menetluses

Klausner Holz Niedersachsen GmbH

versus

Land Nordrhein-Westfalen,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: esimese koja president R. Silva de Lapuerta teise koja presidendi ülesannetes, kohtunikud J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev (ettekandja), C. Lycourgos ja J.-C. Bonichot,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Klausner Holz Niedersachsen GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* D. Reich,
- Land Nordrhein-Westfalen, esindaja: *Rechtsanwalt* G. Schwendinger,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Sauer, T. Maxian Rusche ja P.-J. Loewenthal,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: saksa.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artiklite 107 ja 108 ning tõhususe põhimõtte tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Klausner Holz Niedersachsen GmbH (edaspidi „Klausner Holz”) ja Land Nordrhein-Westfaleni (Nordrhein-Westfaleni liidumaa, edaspidi „Land”) vahelises kohtuvaidluses selle üle, et Land ei täitnud Klausner Holziga sõlmitud puidumüügi lepinguid.

Saksa õigus

- 3 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO”) § 322 „Materiaalne seadusjõud” on sõnastatud järgmiselt:

„Kohtuotsustel on seadusjõud vaid osas, milles on lahendatud hagi või vastuhagiga esitatud nõue.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 4 Klausneri kontsern, kuhu Klausner Holz kuulub, ja Landi metsaamet sõlmisid 20. veebruaril 2007 puidutarne lepingu. Lepingu kohaselt pidi Land müüma aastatel 2007–2014 Klausner Holzile kindlaksmääratud kogustes puitu, mille hind määratakse kindlaks puidu läbimõõdu ja kvaliteedi alusel. Land võttis endale ka kohustuse kokkulepitud hinnast madalama hinnaga teistele mitte müüa.
- 5 17. aprillil 2007 sõlmisid Klausner Holz ja Land 20. veebruari 2007. aasta lepingu täienduseks „raammüügilepingu” (edaspidi koos „vaidlusalused lepingud”).
- 6 2007. aastal esimesel poolaastal sõlmis Land veel kuue okaspuidu hulgiostjaga müügilepingud ajavahemikuks 2007. aastast kuni vastavalt 2011., 2012. ja 2014. aastani. Lepingute kohaselt olid tuulemuru kohta kokku lepitud hinnad aastatel 2007 ja 2008 sarnased nendega, mis olid kokku lepitud vaidlusalustes lepingutes, samas kui alates 2009. aastast tarnitud värske puidu hind oli vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud hindadest üldiselt kõrgem, välja arvatud võimalus neid hindu teatavatel tingimustel ja teatavalt määral kohandada.
- 7 Aastatel 2007 ja 2008 tagas Land puidutarned Klausner Holzile, kuid kavandatud tuulemuru müügikogused jäid saavutamata. 2008. aastal tekkisid Klausner Holzil rahalised raskused, millest tulenevalt maksed kohati hilinesid. 2009. aasta augustis ütles Land pärast 20. veebruari 2007. aasta lepingu täitmist „raammüügilepingu” üles ning lakkas alates 2009. aasta teisest poolaastast Klausner Holzile vaidlusalustes lepingutes kokku lepitud tingimustel puitu tarnimast.
- 8 Landgericht Münster (Münsteri maakohus) leidis 17. veebruari 2012. aasta tuvastusotsuses, et poolte vahel sõlmitud lepingud on kehtivad. Kohtuotsust kinnitas apellatsiooni korras ka Oberlandesgericht Hamm (Hammis asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) oma 3. detsembril 2012. aasta otsuses, mis on juba seadusjõustunud.
- 9 Klausner Holz esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule Landi vastu hagi, nõudes esiteks kahjuhüvitist 54 miljonit eurot 2009. aastal ärajäänud puidutarnete eest, teiseks kuusepuidu tarnimist kokku 1,5 miljonit tihumeetrit ajavahemiku eest 2010. aastast kuni 2013. aasta veebruarini ning kolmandaks teavet eelkõige selle kohta, millistel finantstingimustel Landi viis suurimat okaspuidu ostjat aastatel 2010–2013 Landilt kuusepuitu ostsid.

- 10 Land aga väidab eelotsusetaotluse esitanud kohtus – mida ta Oberlandesgericht Hammis (Hammis asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) ei teinud –, et vaidlusaluste lepingute täitmine on liidu õigusega vastuolus, kuna need kujutavad endast ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses „riigiabi”, mis anti ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes.
- 11 Saksamaa Liitvabariik teatas 2013. aasta juulis Euroopa Komisjonile seni teatamata abist – nimelt vaidlusalustest lepingutest –, mis selle liikmesriigi hinnangul ei ole siseturuga kokkusobiv. Lisaks sai komisjon 2013. aasta oktoobris mitmelt Klausner Holz'i konkurendilt kaebused, mis samuti viitavad kokkusobimatusele.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palus 26. mai 2014. aasta kirjaga vastavalt komisjoni teatisele riigiabi reguleerivate õigusaktide täitmise tagamise kohta liikmesriikide kohtute poolt (ELT 2009, C 85, lk 1) komisjonilt täpsemaid selgitusi. Vastuseks nimetatud kirjale teatas see institutsioon, et arvestades Saksamaa Liitvabariigi saadetud teabe ja käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud kaebuste alusel algatatud menetluste staadiume, ei saa ta võtta antud juhul lõplikku seisukohta riigiabi käsitleva liidu õiguse kohaldamise kohta, kuna see seisukoht tuleb nagunii võtta menetluste lõppedes.
- 13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab vaidlusaluste lepingute erinevaid tingimusi hinnates, et need lepingud kujutavad endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kuna annavad Klausner Holzile riigi ressurssidest eelise ega vasta erainvestori kriteeriumile. Ta märgib veel, et see abi ei kuulu ühegi grupierandi määruse reguleerimisalasse ega kujuta endast *de minimis*-abi komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse [ELTL] artiklite [107] ja [108] kohaldamist väheses tähtsuses abi suhtes (ELT L 379, lk 5), artikli 2 tähenduses.
- 14 Sellest järeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et abi on antud ELTL artikli 108 lõike 3 kolmanda lause vastaselt. Bundesgerichtshofi (Saksamaa kõrgeim üldkohus) kohtupraktika kohaselt on aga selline eraõiguslik leping, mille alusel on riigiabi antud ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes, tühine.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus väidab siiski, et tal ei ole õigust ELTL artikli 108 lõike 3 kolmanda lause rikkumisest järeldust teha, kuna käesoleva kohtuotsuse punktis 8 nimetatud Oberlandesgericht Hammi (Hammis asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) 3. detsembri 2012. aasta otsus – milles leiti, et vaidlusalused lepingud on kehtivad –, on seadusjõustunud.
- 16 Neil asjaoludel otsustas Landgericht Münster (Münsteri maakohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas vastavalt Euroopa õigusele, eelkõige ELTL artiklitele 107 ja 108 ning tõhususe põhimõttele tuleb tsiviilõiguslikus vaidluses tsiviilõigusliku lepingu täitmise üle, mille alusel anti riigiabi, jätta arvesse võtmata samas asjas tehtud tsiviilõiguslik seadusjõustunud tuvastusotsus, mis riigiabiõigust käsitlemata tuvastas tsiviilõigusliku lepingu kehtivuse, kui vastavalt siseriiklikule õigusele ei ole selle lepingu täitmist võimalik muul viisil vältida?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 17 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas liidu õigusega on niisugusel asjaoludel nagu põhikohtuasjas käsitletav vastuosutus, kui siseriiklik õigusnorm, mis kohtuotsuse seadusjõu põhimõtet ette nähes keelab liikmesriigi kohtul – kes tuvastab, et tema lahendada olevas vaidluses käsitletav lepingud kujutavad endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, mis on antud ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes – teha sellest rikkumisest kõiki järeldusi liikmesriigi kohtu seadusjõustunud otsuse tõttu, milles tuvastati, et need lepingud on kehtivad, kontrollimata seda, kas nende lepingute alusel antakse riigiabi.

- 18 Kõigepealt tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt näeb ELTL artikli 108 lõige 3 ette uute abikavade ennetava kontrolli (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 19 Niiviisi korraldatud ennetuse eesmärk on, et rakendataks üksnes selliseid abikavasid, mis on ühisturuga kokkusobivad. Selle eesmärgi saavutamiseks lükatakse abikava rakendamine edasi kuni ajani, mil komisjoni lõplik otsus lükkab ümber kahtlused selle kohta, kas abi on ühisturuga kokkusobiv (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Selle kontrollimehhanismi jõustamise eest vastutab esiteks komisjon ja teiseks liikmesriikide kohtud, kelle ülesanded on küll täiendavat laadi, kuid siiski erinevad (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 21 Kui abimeetmete siseturuga kokkusobivuse hindamine kuulub komisjoni ainupädevusse, alludes liidu kohtute kontrollile, on liikmesriikide kohtute ülesanne tagada kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni õigussubjektide õiguste kaitse riigi võimuorganite ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandas lauses sätestatud keelu võimaliku rikkumise eest (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 22 Liikmesriikide kohtud võivad menetleda kohtuasju, milles neil tuleb tõlgendada ja kohaldada ELTL artikli 107 lõikes 1 sätestatud abi mõistet, eelkõige kindlaks teha, kas ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud eelkontrolli menetlusest mööda minnes võetud riikliku meetme puhul oleks nimetatud menetlust pidanud kohaldama või mitte (vt selle kohta kohtuotsus Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ja Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, C-354/90, EU:C:1991:440, punktid 9 ja 10 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Liikmesriikide kohtute sekkumine tuleneb ELTL artikli 108 lõike 3 viimases lauses sätestatud abikavade rakendamise keelu tunnustatud vahetust mõjust. Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et selles sättes ette nähtud rakendamise keelu vahetu kohaldatavus laieneb kõikidele abimeetmetele, mida on rakendatud ilma teavitamata (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Liikmesriikide kohtud peavad õigussubjektidele tagama, et kooskõlas siseriikliku õigusega tehakse ELTL artikli 108 lõike 3 kolmanda lause rikkumisest kõik järeldused nii seoses rakendusaktide kehtivusega kui ka seda sätet rikkudes antud rahalise toetuse tagasinõudmisega või võimalike ajutiste meetmetega (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 25 Sellest tulenevalt on liikmesriikide kohtute ülesanne võtta kohaseid meetmeid abi rakendamise ebaseaduslikkuse heastamiseks, et abi saaja ei saaks komisjoni otsuse tegemiseni abi vabalt kasutada (kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Sellega seoses võivad liikmesriikide kohtud, kui nad tuvastavad, et vaidlusalune meede kujutab endast ELTL artikli 107 tähenduses riigiabi, mida anti ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes, otsustada peatada asjaomase meetme rakendamine ja nõuda juba makstud summade tagasinõudmist või kohaldada ajutisi meetmeid, et tagada esiteks osapoolte huvid ja teiseks komisjoni ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kasulik mõju (vt analoogia alusel kohtuotsus Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punkt 43, ja kohtumäärus Flughafen Lübeck, C-27/13, EU:C:2014:240, punkt 26).
- 27 Käesolevas asjas tõdes eelotsusetaotluse esitanud kohus vastavalt oma pädevusele, et vaidlusalused lepingud kujutavad endast riigiabi, mida anti ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes. Samas leiab ta, et ta ei saa täita oma kohustust teha sellest rikkumisest kõik järeldused, kuna Oberlandesgericht Hammi (Hammis asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) seadusjärgstunud tuvastusotsusega on kinnitatud, et vaidlusalused lepingud on kehtivad.

- 28 Selles osas tuleneb Euroopa Kohtule esitatud toimikust ühelt poolt, et Oberlandesgericht Hammi (Hammi asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) otsuse aluseks olnud vaidlus ei puudutanud ei otseselt ega kaudselt vaidlusaluste lepingute käsitamist riigiabina ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, mistõttu – nagu rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus – ei analüüsinud seda küsimust Oberlandesgericht Hamm (Hammi asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) ega ka Landgericht Münster (Münsteri maakohus), kui ta lahendas sama vaidluse esimeses astmes.
- 29 Teiselt poolt tuleneb sellest, et Oberlandesgericht Hammi (Hammi asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) tuvastusotsuse aluseks olnud vaidluse ese oli nõue, et vaidlusalused lepingud jääksid kehtima vaatamata sellele, et Land oli need üles öelnud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses oleva vaidluse ese on aga esiteks lepingute täitmata jätmisest tulenev kahjuhüvitise nõue, teiseks nendest ühe osa täitmine ja kolmandaks teabe saamise nõue seoses eelkõige selles sektoris kasutatavate hindadega.
- 30 Mõõndes, et kohtuotsuse seadusjõu põhimõttel, nagu seda tunnustab siseriiklik õigus, on teatavad objektiivsed, subjektiivsed ja ajalised piirid ning teatavad erandid, märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et see õigus keelab mitte ainult selle, et teises kohtuvaidluses vaadataks uuesti läbi need väited, mille osas kohtuotsus on juba jõustunud, vaid ka selle, et arutataks küsimusi, mida oleks võidud varasema kohtuvaidluse käigus tõstatada, kuid ei tõstatatud.
- 31 Selles osas tuleb meenutada, et liikmesriikide kohtutel tuleb tõlgendada siseriiklikke õigusnorme nii suures ulatuses kui võimalik viisil, mis tagaks nende kohaldamise nii, et see aitaks kaasa liidu õiguse rakendamisele (kohtuotsus Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 60).
- 32 Samas on siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise põhimõttel teatavad piirid. Nii piiravad liikmesriigi kohtu kohustust – tugineda asjakohaste siseriiklike õigusnormide tõlgendamisel ja kohaldamisel liidu õigusele – õiguse üldpõhimõtted ning see ei või olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendamisel (vt selle kohta kohtuotsused Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkt 100, ja Association de médiation sociale, C-176/12, EU:C:2014:2, punkt 39).
- 33 Põhikohtuasjas leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus end olevat vastamisi sellise piiriga, rõhutades, et siseriiklik õigus ei anna talle „ühtegi võimalust [vaidlusaluste lepingute] täitmine keelata”.
- 34 Sellega seoses on sobilik meenutada, et kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte nõuab, et liikmesriigi kohus teeks kõik, mis on tema pädevuses, arvestades siseriiklikku õigust tervikuna ning kasutades siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada liidu õiguse täieulatuslik rakendamine ja saavutada selle eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (vt selle kohta kohtuotsus Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Niisiis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne sellest lähtudes kontrollida, kas tal on võimalik sellise tõlgenduseni jõuda, võttes arvesse ühelt poolt need asjaolud, mille viidati käesoleva kohtuotsuse punktides 28 ja 29 (vt analoogia alusel kohtuotsus Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, punkt 31), ja teiselt poolt kohtuotsuse punktis 26 viidatud Euroopa Kohtu praktika, millest tuleneb, et ELTL artikli 108 lõike 3 rikkumisest järelduste tegemisel võivad liikmesriigid vajaduse korral kohaldada ajutisi meetmeid. Käesolevas asjas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus seega kaaluma võimalust kohaldada ajutisi meetmeid, näiteks peatada vaidlusaluste lepingute täitmine kuni ajani, mil komisjon teeb menetluse lõpetamise otsuse, mis peaks sellel kohtul võimaldama järgida ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandas lõigus ette nähtud kohustusi, ilma et ta teeks vaidlusaluste lepingute kehtivuse osas otsuse.
- 36 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus on leidnud, et Saksa tsiviilkohtumenetluse õiguses kohtuotsuse seadusjõust kehtivad erandid ei ole käesolevas asjas kohaldatavad, tuleb märkida, et ZPO § 322 kohaselt on kohtuotsusel materiaalne seadusjõud vaid osas, milles on lahendatud hagi või vastuhagiga esitatud nõue. Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas selline ZPO §-s 322 sõnaselgelt nimetatud piirang ei võimalda tõlgendada seda sätet nii, et juhul, kui viidatakse ELTL

artikli 108 lõike 3 kolmanda lause rikkumisele, laieneb kohtuotsuse seadusjõud vaid nendele nõuetele, mille osas kohus on otsuse teinud, ega piira seega võimalust, et kohus võtab mõne hilisema vaidluse lahendamisel seisukoha nendes õigusküsimustes, mida selle jõustunud kohtuotsusega ei lahendatud.

- 37 Selline meede, nagu kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 35 või selline siseriikliku õiguse tõlgendus, nagu on toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, ei seaks kahtluse alla Oberlandesgericht Hammi (Hammis asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) lõpliku kohtuotsuse seadusjõudu.
- 38 Juhuks, kui selline meede või tõlgendamine ei ole siiski võimalik, tuleb meenutada, kui tähtis on nii liidu õiguskorras kui ka liikmesriikide õiguskordades kohtuotsuse seadusjõu põhimõte. Selleks et tagada nii õigusrahu kui õigussuhete stabiilsus ja ka korrakohane õigusemõistmine, on nimelt oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud pärast olemasolevate edasikaebvõimaluste ammendamist või selleks sätestatud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada (vt kohtuotsused Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punkt 22, ja Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 28).
- 39 Sellest lähtuvalt ei kohusta liidu õigus liikmesriigi kohut jätma kohaldamata siseriiklikke menetlusnorme, mis omistavad kohtulahendile seadusjõu, ja seda isegi siis, kui see võimaldaks heastada liidu õiguse rikkumise vaidlusaluses otsuses (vt kohtuotsused Kapferer, C-234/04, EU:C:2006:178, punkt 22, Fallimento Olimpiclub, C-2/08, C:2009:506, punkt 23, komisjon vs. Slovaki Vabariik, C-507/08, EU:C:2010:802, punkt 60, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, punkt 59, ja Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 29).
- 40 Kuna selles valdkonnas puuduvad liidu õigusnormid, tuleb kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte rakendamise tingimused liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõttest tulenevalt sätestada liikmesriikide õiguskordades. Need õigusnormid ei tohi aga olla ebasoodsamad kui samalaadseid siseriiklikke olukordi reguleerivad õigusnormid (võrdväarsuse põhimõte) ega tohi muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist tegelikult võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (vt selle kohta kohtuotsused Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punkt 24, ning Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Tõhususe põhimõtte kohta on Euroopa Kohus juba leidnud, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi siseriiklik menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, võttes arvesse selle sätte rolli menetluses tervikuna, menetluse kulgu ja eripära erinevates liikmesriigi ametiasutustes. Seda silmas pidades tuleb vajaduse korral arvesse võtta siseriikliku õigussüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid, nagu kaitseõiguste tagamine, õiguskindluse põhimõte ja menetluse nõuetekohane läbiviimine (vt selle kohta kohtuotsused Fallimento Olimpiclub, C-2/08, EU:C:2009:506, punkt 27, ning Târşia, C-69/14, EU:C:2015:662, punktid 36 ja 37 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Sellega seoses tuleb märkida, et selline siseriikliku õiguse tõlgendus, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 30, võib muu hulgas kaasa tuua tagajärje, et liikmesriigi kohtu – käesoleval juhul Oberlandesgericht Hamm (Hammis asuv kõrgeim piirkondlik üldkohus) – otsusele omistatakse toime, mis takistab liidu õiguse kohaldamist, muutes liikmesriigi kohtutel võimatuks tagada ELTL artikli 108 lõike 3 viimase lause järgimine.
- 43 Sellest tuleneks, et nii riigiasutused kui ka riigiabi saajad võiksid ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandas lauses sätestatud keeldu eirata, paludes ilma riigiabi reguleerivale liidu õigusele viitamata teha tuvastusotsuse, mille toime võimaldab neil tegelikult jätkata vaidlusaluse abi realiseerimist mitme aasta jooksul. Nii korduks sellisel juhul nagu põhikohtuasjas käsitletav liidu õiguse rikkumine iga uue puidutarne puhul taas, ilma et selle vastu saaks võtta meetmeid.

- 44 Samuti võib selline siseriikliku õiguse tõlgendamine piirata komisjoni ainupädevust – millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 21 – hinnata liidu kohtu kontrolli all, kas abikavad on siseturuga kokkusobivad. Nimelt juhul, kui komisjon, kellele Saksamaa Liitvabariik oli vahepeal teatanud vaidlusalustes lepingutes peituvast abikavast, peaks jõudma järeldusele, et see abi on siseturuga kokkusobimatu ja nõudma selle tagasinõudmist, oleks tema otsuse täitmine võimatu, kui selle vastu saaks tugineda liikmesriigi kohtu otsusele, millega on tunnistatud seda abi sisaldavad lepingud „kehtivaks”.
- 45 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et tõhususe põhimõttega tuleb pidada vastuolus olevaks sellist siseriiklikku õigusnormi, mis takistab liikmesriigi kohtul teha ELTL artikli 108 lõike 3 kolmanda lause rikkumisest kõiki järeldusi liikmesriigi kohtu seadusjõustunud otsuse tõttu, mis tehti vaidluse suhtes, mille ese ei olnud sama ning mis ei puudutanud vaidlusaluste lepingute riigiabina käsitamise küsimust. Liidu õiguse sätete tõhusa kohaldamise nii ulatuslikku takistamist, eriti riigiabi kontrollimist käsitlevate normide valdkonnas, ei saa mõistlikult põhjendada õiguskindluse põhimõttega (vt analoogia alusel kohtuotsused Fallimento Olimpclub, EU:C:2009:506, punkt 31, ja Ferreira da Silva e Britto, C-160/14, EU:C:2015:565, punkt 59).
- 46 Kõigist eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb esitatud küsimusele vastata, et liidu õigusega on niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas käsitletavat vastuolus, kui siseriiklik õigusnorm, mis kohtuotsuse seadusjõu põhimõtet ette nähes keelab liikmesriigi kohtul – kes tuvastab, et tema lahendada olevas vaidluses käsitletavat lepingud kujutavad endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, mis on antud ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes – teha sellest rikkumisest kõiki järeldusi liikmesriigi kohtu seadusjõustunud otsuse tõttu, milles tuvastati, et need lepingud on kehtivad, kontrollimata seda, kas nende lepingute alusel antakse riigiabi.

Kohtukulud

- 47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Liidu õigusega on niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas käsitletavat vastuolus, kui siseriiklik õigusnorm, mis kohtuotsuse seadusjõu põhimõtet ette nähes keelab liikmesriigi kohtul – kes tuvastab, et tema lahendada olevas vaidluses käsitletavat lepingud kujutavad endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, mis on antud ELTL artikli 108 lõike 3 kolmandat lauset rikkudes – teha sellest rikkumisest kõiki järeldusi liikmesriigi kohtu seadusjõustunud otsuse tõttu, milles tuvastati, et need lepingud on kehtivad, kontrollimata seda, kas nende lepingute alusel antakse riigiabi.

Allkirjad